Яз билгеләрен тап

Боз һәм кар эреде.
Сулар йөгерде,
Елап елгалар,
Яшьләр түгелде.
Көннәр озая,
Төннәр кыскара,
Бу кайсы вакыт
Я, әйтеп кара.

Ел фасыллары. Г.Тукай

Кояш көлеп карый безгә
Күзләр чагыла,
Елгалардан бозлар ага
Диңгез артына.
Яз, яз, яз җитә
Тәрәзәне ачтылар.
Тып-тып-тып итә
Эре-эре тамчылар.

Яз җитә. Ф.Кәрим

Тема:Терек булмаган табигатьтә яз.

Бурычлар: 1.Терек булмаган табигатьтәге язгы үзгәрешләрне тану.
2. Язгы үзгәрешләр арасындагы бәйләнешләрне ачыклау.

Бу даталар нәрсәне аңлата?

1нче сентябрь

23 нче сентябрь

1 нче декабрь

22 нче декабрь

1 нче март

21 нче март

Язгы табигать күренешләре

Терек булмаган табигатьтәге язгы үзгәрешләр

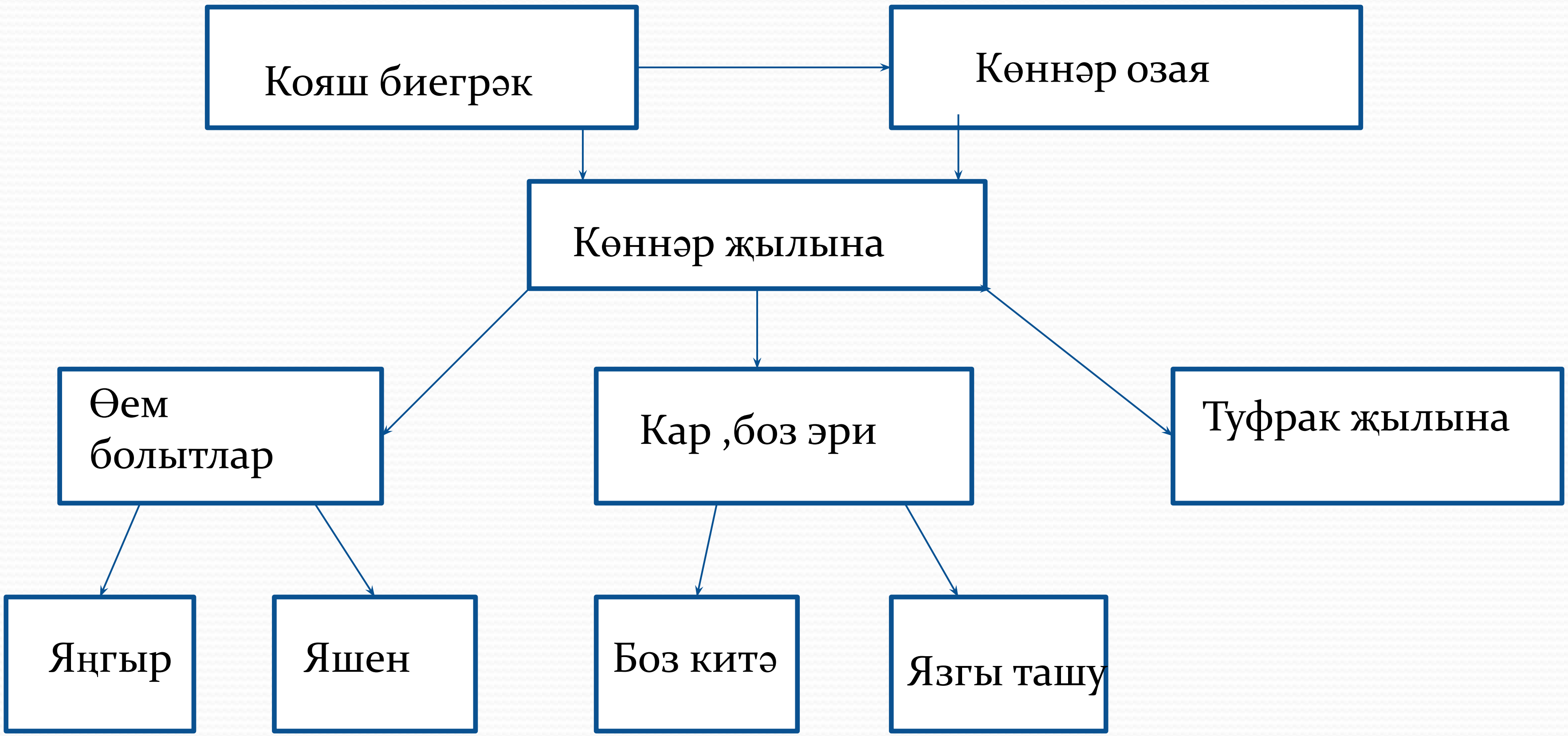

Ял минуты:

Киң итеп җәеп колач *(кулларын як-якка җәяләр)*
Килде яз, килде яз. *(кул чабу хәрәкәтләре)*
Елмаеп тора кояш *(кулларны өскә күтәрәләр)*
Көн аяз, көн аяз .(*кул чабу хәрәкәтләре)*
Кыш буе яткан карлар
Эределәр, эределәр. *(кул хәрәкәтләре белән)*
Сыерчыклар, тургайлар.
Килделәр, килделәр.*(очу хәрәкәтләре ясыйлар)*

Елгадан боз китә

Онытмагыз!

Яз көне боз өстендә йөрү куркыныч. Эрегән боз ярылырга мөмкин.

Елгадан боз киткәндә, язгы ташу чорында сулык-лар янында уйнау куркыныч. Сезнең шаярулар бик күңелсез тәмамланырга мөмкин.

Ашытта су ташу күренеше

Беренче яшен

Язын табигать уяна

Март Апрель Май

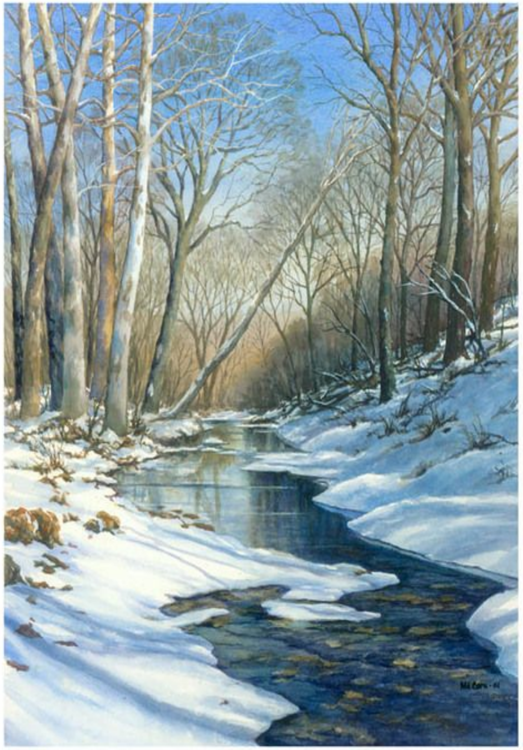

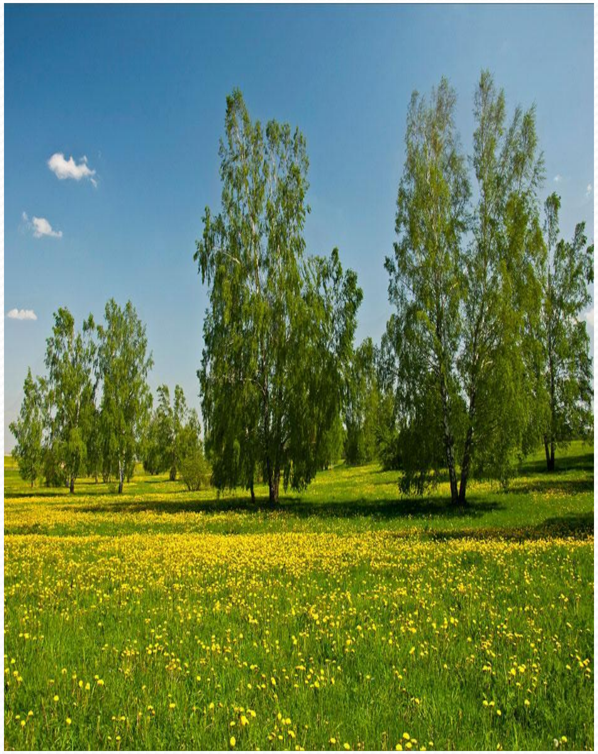

Яз айларының халык биргән исемнәре

Март -кыш мөгезен сындыручы, яз борылу ае , нәүрүз ае, яз хәбәрчесе,мартта шарт, юлсыз ай, җилсез ай, кара каргалар кайту ае, тамчылы ай, каен җәберләү ае.

Апрель- кар куучы, беренче чәчәк ае, кояшлы ай, язгы ташу ае, боз китү ае,ерганаклар ясалу ае, пар күтәрелү ае, басуга чыгу ае.

Май- үләннәр шыту ае, озын көннәр ае, сандугач ае, сөрү ае, сабан ае.

Март: кояш ныграк җылыта, температура күтәрелә, кар эри , тамчы тама, боз сөңгеләре, көннәр озая , язгы көн-төн тигезлеге, җилле, явым-төшем кар һәм яңгыр.

Апрель: кояш тагын да ныграк җылыта, җирләр кар-дан арчыла, елгалардан боз китә, язгы ташу,гөрләвек-ләр ага, ерганаклар ясала, җир дымга туена,пар күтә-релә, явым – төшем гадәттә яңгыр , температура түбә-нәйсә, кар булып та ява.

Май: температура югары, озын көннәр ае, беренче яшен, явым-төшем яңгыр.

Үзеңне тикшер !

1.Язын температура ничек үзгәрә?

а) үзгәрми

б) югары күтәрелә

в) түбән төшә

2. Яз килү белән карның төсе үзгәрәме?

а) әйе, ул соры төскә керә, көпшәкләнә

б) юк

в) әйе, ул хәзер мамыктай йомшак

3. Яз җиткәч явым- төшемнәр явамы?

а) юк

б) яңгыр булып кына ява

в) әйе, язын яңгырлар ява, ә кайчак кар

4. Яз көне туфрак белән нәрсә була?

а) һәрҗирдә бер үк вакытта һәм бертигез эри

б) әкренләп эри

в) каты булып кала

5.Кайсы алданрак була: боз кузгалумы, әллә язгы ташумы?

а) берүк вакытта

б) башта боз кузгала, аннан соң язгы ташу

в) язгы ташудан соң гына боз кузгала.

6. Җөмләне тәмамла. Тиешле сүзләрне яз.

Кояш кышка караганда ***биегрәк*** күтәрелде. Көннәр ***озайды*** , төннәр ***кыскарды .*** Көннәр ***җылынды*** . Юеш ***кар*** , яки ***яңгыр*** ява. ***Кар , боз*** эри . Елгаларда ***боз*** кузгала. Елга кар һәм боз суы белән тула, ярларыннан ташып чыга. Елганың болай җәелүе ***язгы ташу*** дип атала.

7.Төркемнәргә бүл .

Февраль Март

тамчы суык боз сөңгеләре җил буран яктылык ае

Өй эше :

Мәҗбүри:

1.Дәреслектәге материалны укы (62-65 нче бит), эш дәфтәрендәге 2 нче биремне үтә.

Сайлап:

1.Уен өйрән.

2. Яз турында 2-3 мәкальне истә калдыр.